

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЭКСПОРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА РЫНКЕ КОНДИТЕРСКИХ ИЗДЕЛИЙ

WAYS OF IMPROVEMENT OF EXPORT ACTIVITY IN THE CONFECTIONERY MARKET

Ринкові економічні відносини в Україні розвиваються під впливом нестійких умов зовнішнього середовища. Це зумовлює необхідність адаптації підприємств до постійних змін, особливо, щодо подолання проблем збуту продукції, завоювання стабільних позицій на ринку, збільшення частки ринку, вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Кондитерська промисловість в Україні характеризується високим експортним потенціалом, однак міжнародний ринок кондитерських виробів є досить насиченим. Саме тому для підприємств кондитерської галузі важливо відслідковувати нові тенденції розвитку, з метою збереження конкурентоспроможності на світовому ринку. У даній статті розглянуто шляхи удосконалення експортної діяльності на ринку кондитерських виробів та виділено основні перешкоди її впровадженню. Детальну увагу приділено перспективам розвитку кондитерського ринку та зовнішньоекономічним зв'язкам підприємств кондитерської галузі. Для удосконалення експортної діяльності кондитерських підприємств на міжнародному рівні виділено сучасні тенденції та основні напрями розвитку світового кондитерського ринку.

Ключові слова: експортна діяльність, конкурентоспроможність підприємства, кондитерський ринок, зовнішньоекономічна діяльність.

Рыночные экономические отношения в Украине развиваются под влиянием неустойчивых условий внешней среды. Это вызывает необходимость адаптации предприятий к постоянным изменениям внешней среды, особенно, к преодолению проблем, связанных со сбытом продукции, завоеванием стабильных позиций на рынке, увеличением доли рынка, совершенствованием внешнеэкономической деятельности предприятий

кондитерской отрасли. Кондитерская промышленность в Украине характеризуется высоким экспортным потенциалом, однако международный рынок кондитерских изделий является достаточно насыщенным. Именно поэтому для предприятий кондитерской отрасли важно отслеживать новые тенденции развития, с целью сохранения конкурентоспособности на мировом рынке. В данной статье рассмотрены пути совершенствования экспортной деятельности на рынке кондитерских изделий и выделены основные препятствия к ее внедрению. Подробное внимание уделено перспективам развития кондитерского рынка и внешнеэкономическим связям предприятий кондитерской отрасли. Для усовершенствования экспортной деятельности кондитерских предприятий на международном уровне выделены современные тенденции и основные направления развития мирового кондитерского рынка.

Ключевые слова: экспортная деятельность, конкурентоспособность предприятия, кондитерский рынок, внешнеэкономическая деятельность.

Market-based economic relations in Ukraine are developing under the influence of unstable environmental conditions. This necessitates the adaptation of enterprises to constant changes, particularly to overcome the problems of sales, gain a stable market position, increasing market share, improving the foreign trade activities of the confectionery industry. Confectionery in Ukraine is characterized by high export potential, but the international confectionery market is fairly saturated. That is why for the confectionery industry is important to monitor new trends, in order to remain competitive in the global market. This article discusses ways of improving export activities in the confectionery market and highlights the main obstacles to its implementation. Detailed attention is paid to the development prospects of the confectionery market and foreign economic relations of the confectionery industry. To improve export performance of confectionery enterprises on the international level highlighted current trends and main directions of the global confectionery market.

Keywords: export activities, competitiveness, confectionery market, foreign trade.

Вступ. Розвиток зовнішньоекономічної торгівлі сприяє дієвому розміщенню і використанню національних ресурсів, зростанню загального рівня добробуту населення завдяки здійсненню міжнародних торгівельних операцій між країнами.

Наукові та практичні проблеми, пов'язані з пошуком шляхів удосконалення експортної діяльності на ринку кондитерських виробів відображені в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Л. М. Закревської, А. О. Заїчковського, Т. В. Лагоди, Я. І. Юрик, Е. М. Азаріна, О.

М. Ткаченко, Л. А. Радкевич та інших. Проте опрацювання проблем експортної діяльності вітчизняних підприємств потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є визначення основних шляхів удосконалення експортної діяльності на ринку кондитерських виробів.

Методологія. Теоретичною основою дослідження є основні положення економічної теорії, наукові роботи вітчизняних, зарубіжних вчених та фахівців з питань планування й організації експортної діяльності підприємств. При проведенні дослідження використовувались методи аналізу, наукового порівняння та узагальнення.

Результати досліджень. У нинішніх умовах функціонування експортний потенціал підприємств кондитерської промисловості України є досить потужним. Продукцію українських виробників знають та високо оцінюють у багатьох країнах світу. Все більшого значення для національної економіки набуває тенденція поступового збільшення експорту продукції кондитерської промисловості.

Дослідження поглядів багатьох авторів на сутність поняття «експортна діяльність» підприємства дає змогу зазначити, що експортна діяльність підприємства – це низка взаємопов'язаних операцій, що передбачають продаж товарів з обов'язковим переміщенням їх через митний кордон з метою надання у володіння цієї продукції партнеру з-за кордону [2].

Також, слід зазначити, що основу експортної діяльності становить наявність у підприємства експортного потенціалу, який характеризується кількісним, якісним, структурним станом наявних у суб'єкта ресурсів (виробничих, фінансових, трудових і т.д.); їхнім взаємозв'язком і взаємоузгодженням; можливістю у визначений часовий термін мобілізувати резерви для досягнення поставлених цілей; можливістю збільшення й удосконалювання всіх складових експортного потенціалу та їхніх сполучних ланок [3, с.337].

Так, в Україні загальний обсяг виробництва кондитерських підприємств складає більше 1 млн. тон продукції на рік, що дозволяє повністю забезпечити потреби внутрішнього ринку та експортувати значні обсяги продукції закордон [1].

Найбільшим імпортером вітчизняної кондитерської продукції завжди була Російська Федерація. Проте, українські кондитери, які намагалися освоювати російський ринок, стикались з багатьма перешкодами.

Українська кондитерська галузь є залежною від експорту, а отже заборона Російської Федерації на ввіз української кондитерської продукції у вересні 2014 року, а також інших обмежень з боку країн Митного союзу негативно впливають на її динаміку та зумовлюють пошук нових ринків.

Тому, виходячи з даної ситуації, важливим та необхідним кроком щодо подолання тенденції зниження експорту кондитерської продукції можна вважати освоєння ринку країн Близького Сходу, який наразі є перспективними для української продукції. Це може надати можливості мінімізувати втрати українських кондитерських виробників від російської заборони, зокрема через розширення поставок вітчизняних кондитерських виробів до арабських країн.

Також у зв'язку з лібералізацією торгівлі України з ЄС підприємства кондитерської галузі у 2014-2015 роках значно збільшили свої поставки до Латвії, Польщі, Німеччини та Естонії. З іншого боку, кондитерський ринок Європейського Союзу є насиченим, а це спонукає українських виробників до розширення власного асортименту, приведення якості продукції до європейських стандартів, причому для конкурування з європейською продукцією не лише на міжнародному ринку, а й на національному.

Наукові дослідження теоретичних і методологічних аспектів стратегій розвитку експортної діяльності у вітчизняній та зарубіжній практиці дозволили виділити головні елементи стратегії підвищення експортної конкурентоспроможності підприємств кондитерської галузі. Так, удосконалення експортної діяльності можна досягти шляхом реалізації ряду заходів, серед яких доцільно виділити такі [5, с.127]:

- визначення потреб світового ринку в основних видах кондитерської продукції, наявних ресурсів на її виготовлення і прогнозування на перспективу цих потреб з урахуванням можливостей галузі і окремих регіонів, екологічної та географічної ситуації, перспектив розвитку міжнародного ринку;

- розвиток прогресивних форм організації інноваційної діяльності і поширення інтегрованих формувань з розроблення новітніх технологій та випуску харчових продуктів дієтичного харчування, в тому числі кондитерських виробів;

- визначення стратегічних напрямів розвитку наукових досліджень і розробок у галузі з метою оптимізації пропорцій їх державного фінансування;

- створення системи моніторингу нововведень на підприємствах галузі;

- прогнозування інноваційного розвитку галузі.

Для удосконалення експортної діяльності кондитерського підприємства на міжнародному рівні варто враховувати сучасні тенденції та основні напрями розвитку світового кондитерського ринку. До них відносяться:

1. Чистота торгової марки та репутація компанії. На світових кондитерських ринках популярністю користуються продукти, вироблені з дотриманням усіх вимог громадських, екологічних, торговельних та інших організацій. Крім того, споживачі віддають перевагу продукції з зазначенням

того, що продукт виготовлений з екологічно чистих і натуральних інгредієнтів.

2. «Fair Trade». Увесь світ останнім часом сконцентрувався на стабільності та стійкості розвитку виробництва. Це стосується і виробництва кондитерських виробів. Останнім часом все більше кондитерських компаній стають членами таких організацій як «Fair Trade» або «Rainforest Alliance», прагнучи поліпшити свою репутацію і підкреслити стурбованість станом природного середовища.

3. Походження товару. Споживачі все більше звертають свою увагу на те, якого походження той чи інший товар. І хоча велика кількість виробників кондитерської продукції почали акцентувати увагу на тому, звідки надходять компоненти продукту, особливо, какао для виробництва шоколаду, аналітики впевнені, що подібна інформація повинна бути виділена яскравіше. Останнім часом зріс інтерес до традиційних національних солодоців та регіональних продуктів, тому варто також чітко зазначати країну-виробника, адже це вже стало однією з тенденцій розвитку кондитерського ринку.

4. Категорія «преміум». Категорія «преміум» стала новим трендом кондитерського ринку, а тому продаж дешевої кондитерської продукції останнім часом скорочується, а активність у секторі преміум-класу, навпаки, щоденно зростає.

5. Пенсіонери як основна категорія споживачів. За даними ООН, кількість людей літнього віку у світі до 2050 року зростає втричі. Тому, кондитерським компаніям уже сьогодні слід приділити увагу цій зростаючій категорії споживачів.

6. Корисні властивості. Найчастіше споживачі, котрі байдужі до солодкого, активно додають темний шоколад у свій раціон, пам'ятаючи про його беззаперечні властивості як одного з найсильніших антиоксидантів, таким чином дослідження корисних властивостей солодоців позитивно впливає на діяльність виробників кондитерської продукції.

7. Наукові дослідження. Споживачі кондитерської продукції все частіше вимагають підтвердження корисних властивостей солодоців та їх позитивного впливу на організм, тому здійснення різного роду наукових досліджень стає майже обов'язковою складовою виробничого процесу будь-якої великої кондитерської компанії. Особливу увагу слід приділяти продуктам для дітей.

8. Нові закони стимулюють розвиток. Прийняття деяких нових законопроектів позитивно відзначається на розвиток багатьох галузей. Наприклад, після введення в США заборони на використання жирів, що містять транс-ізомери жирних кислот, активізувалась харчова промисловість; після прийняття в ЄС закону про дозвіл застосування у кондитерській

промисловості стевії (замінника цукру) в якості натурального підсолоджувача – було зафіксовано підвищення інтересу споживачів до такої продукції.

9. Малі, але перспективні сектори кондитерського ринку. Не дуже потужні за обсягом кондитерські компанії можуть відмінно зайняти невеликі ніші в ще неосвоєних секторах кондитерського ринку. Наприклад, виробництво солодоців для людей, що стежать за здоровим харчуванням, або тих, кому необхідні спеціалізовані продукти.

10. Протеїновий бум. Експерти відзначають, що останнім часом на кондитерському ринку все більшу популярність здобувають енергетичні батончики і батончики з високим вмістом рослинного білка. Здебільшого вони користуються попитом у людей, що ведуть здоровий спосіб життя, займаються спортом або тяжкою фізичною роботою.

Таким чином, дотримуючись основних тенденцій розвитку світового ринку кондитерської продукції, постійно покращуючи якість та інші властивості солодких виробів, а також підтримуючи позитивну репутацію, вітчизняні підприємства мають усі шанси на поступовий вихід у лідери кондитерських виробників на міжнародному рівні.

Висновки. Отже, підприємства кондитерської промисловості України здійснюють ефективну експортну політику. Проте, існують суттєві резерви щодо збільшення обсягів експорту кондитерської продукції за межі України.

Для цього вітчизняним виробникам кондитерської продукції необхідно враховувати низку можливих перешкод: деякі країни світу здійснюють захист вітчизняних товаровиробників шляхом встановлення спеціальних ставок ввізного мита; державне втручання у регулювання діяльності промислових підприємств сприяє підвищенню цін на продукцію вітчизняних кондитерів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; відмова закордонних промислових підприємств від плідної партнерської співпраці з метою захисту власних інтересів на внутрішньому ринку тощо.

Новизна результатів дослідження полягає у виділенні сучасних тенденцій та основних напрямів розвитку світового кондитерського ринку, резервів удосконалення експортної політики провідних підприємств кондитерської промисловості України. Запропоновано активізацію зовнішньоторговельних зв'язків, а саме: збільшення експорту у країни Близького Сходу; дотримання сучасних тенденцій розвитку світового ринку солодоців; прогнозування інноваційного розвитку галузі як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. З огляду на високий експортний потенціал підприємств кондитерської галузі України перспективними є подальші дослідження щодо захоплення нових ринків збуту вітчизняної продукції, удосконалення маркетингової політики, підвищення рівня конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і галузі в цілому.

Література

1. Гагарина А. Шоколадные настроения / А. Гагарина // Хлеб и кондитерка. — 2015. — № 1 (76)
2. Ковтун Е.О. Планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Е.О. Ковтун, В.М. Швець. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67915.doc.htm
3. Ламбен Ж.-Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок / Ж.-Ж. Ламбен; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2010. – 800 с.
4. Огляд кондитерського ринку [Електронний ресурс] – / Національне рейтингове агентство «Рюрік». – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/Confect_2012_review.pdf/
5. Савчук С. И. Уровень конкурентоспособности и результаты конкурентной борьбы: проблема корректного использования показателей / С. И. Савчук // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6 (36). – С. 124-131